

PROBLEMATICA SĂRĂCIEI ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 1990–2020¹

ADINA MIHĂILESCU

Întreaga lume, inclusiv țările Uniunii Europene, se confruntă de câțiva ani cu dificultăți economice și financiare, ceea ce a afectat întrucâtva și țările unde viața oamenilor se raportează la conceptul supus dezbaterii noastre, acela de bunăstare. Demersul științific al acestui studiu este de a compara cele mai importante și utilizate tipuri de venituri salariale cu achiziționarea diverselor produse alimentare, nealimentare și de servicii de pe piață. Lucrarea pune în valoare importanța modelului de consum pentru dimensionarea realistă a fenomenului sărăciei într-o țară sau într-o anumită perioadă de timp și desigur, măsurile ce se pot lua în vederea diminuării căderii în sărăcie, sprijinirea grupurilor de populație vulnerabilă și estimarea costurilor cerute de satisfacerea unor nevoi stringente.

Cuvinte-cheie: sărăcie; metode de măsurare a sărăciei; prag de sărăcie; venituri; consum.

INTRODUCERE

Fenomenul sărăciei a fost și este prezent în toate tipurile de comunități umane și în toate timpurile. Diversele metode utilizate pentru măsurarea sărăciei pornesc de la definirea unei linii de demarcație între cei considerați în mod convențional săraci și restul populației. Persoanele sau familiile care beneficiază de un standard de viață situat sub această linie de demarcație numită convențional *prag de sărăcie* sunt considerate sărace. Fenomenul sărăciei în toate timpurile și formele de societate produce consecințe durabile în sfera dezvoltării umane. Fenomenul combină trei mari probleme pentru individ și familia acestuia:

1. Diminuarea independenței individului în societatea din care face parte, precum și incapacitatea sa de a depăși situația respectivă, moment în care statele națiune și-au asumat să intervină prin politici publice pentru a-l ajuta să iasă din situația respectivă.

2. Neacoperirea minimumului de trai în societatea respectivă conduce la excluderea socială a acelor persoane și creșterea riscului de cădere în sărăcie.

Adresa de contact a autorului: Adina Mihăilescu, Institutul de Cercetare a Calității Vieții al Academiei Române, Calea 13 Septembrie, nr. 13, sector 5, 050711, București, România, e-mail: adina.mihaiulescu@yahoo.com.

¹ O parte din informații au fost anterior publicate în raportul Mihăilescu și alții (2021).

3. Programele de protecției sociale trebuie să aibă în vedere nu numai populația situată sub pragul sărăciei, dar și populația situată într-o zonă de precaritate economică, sau de risc socioeconomic. Pentru populația din zona de risc pot fi luate măsuri de protecție socială cu caracter preventiv, pentru ca probabilitatea intrării acesteia în sărăcie să scadă în cât mai mare măsură.

A mânca, a bea, a se proteja contra frigului ș.a.m.d. sunt nevoi fiziologice pentru un organism în vederea supraviețuirii. În **sărăcie absolută**, individul nu are acces la îndeplinirea nevoilor fundamentale (individul nu se poate hrăni sau purta haine curate, nu are acces la o locuință etc.). Această situație conduce individul și familia sa spre o viață cu multe privațiuni. **Sărăcia relativă** se stabilește în raport cu evoluția societății în care se face evaluarea fenomenului. Persoanele considerate sărace sunt cele care în trecut și-au putut satisface nevoile fundamentale, dar care din diverse considerente, nu și-au mai putut permite accesul la un mod de viață socialmente acceptabil. Principalele cauze pentru care o persoană și familia sa pot cădea în sărăcie sunt: șomajul de lungă durată, o boală gravă, supraîndatorarea, situația în care o femeie devine văduvă, divorțul (Brémond și Geledan 1995). Incapacitatea unei persoane de a-și asigura bunurile și serviciile fundamentale existenței, din motivele menționate mai înainte, conduc autoritățile spre aceste persoane, pentru a le sprijini material, financiar sau prin orice alte servicii de asistență socială.

Desigur, trebuie să avem în vedere și opțiunea de viață a individului. În lume au început să se manifeste și curente de tipul alegerii unei vieți cât mai simple, fără a fi afectate nevoile fundamentale, dar această alegere este una voluntară, a individului. Un studiu efectuat de The Harwood Group (1995) pentru Merck Family Fund a constatat că 28% dintr-un eșantion național de americani au declarat că începând cu anul 1990 au făcut schimbări voluntare în stilul lor de viață, având drept rezultat utilizarea unui venit mai redus. Ei au optat pentru reducerea orelor de lucru, alegerea unor slujbe mai prost plătite și părăsirea locului de muncă pentru a sta acasă (Goldberg 1995). Aceeași anchetă a constatat că 82% dintre americani cred că oamenii cumpără și consumă mai mult decât au nevoie.

Potrivit datelor furnizate de Institutul Național de Statistică putem clasifica categoriile socio ocupaționale ale României, pe baza veniturilor obținute. Primele două au fost cele mai afectate de fenomenul sărăciei, de-a lungul celor treizeci de ani de analiză:

1. În decila 1 de venit, familiile de șomeri și cele de agricultori;
2. În următoarele decile 2, 3, 4 s-au plasat familiile de șomeri, agricultori și pensionari, care trăiesc dintr-o singură pensie medie de asigurări sociale sau dintr-una sau două pensii minime garantate (pensia minimă socială s-a acordat începând cu anul 2010); în aceste decile se încadrează și familiile de salariați cu sau fără copii dependenți, care trăiesc din salariul minim pe economie.

3. În decilele 6 și 7 se regăsesc familiile de pensionari, care trăiesc din două pensii de asigurări sociale de stat, dar și salariații plătiți peste nivelul salariului minim pe economie.

4. Ultimele decile de venit adică 8, 9 și 10, respectiv persoanele sau familiile, care constituie pătura relativ bogată a societății românești sunt salariații plătiți la nivelul și peste nivelul salariului mediu pe economie, liberii profesioniști, patronii, persoanele specializate pe piața muncii care lucrează în corporații internaționale, bănci, societăți de asigurări, alți specialiști care lucrează la nivel de vârf.

Și din datele colectate în cadrul cercetării de teren **Diagnoza Calității Vieții** realizate de ICCV, în orizontul de timp 1990–2010, se poate obține o imagine asupra problematicii sărăciei din România (pentru o prezentare sintetică a programului de cercetare a se vedea Mărginean 2020). Dacă analizăm veniturile obținute într-o gospodărie, așa cum au fost ele declarate de intervievații cercetării de teren **Diagnoza Calității Vieții** în anul 2010, principalele surse sunt: salarii, pensii, alocații ale copiilor, burse ale studenților, alte surse de venit provenite din fondurile de protecție socială sau pensii alimentare, contravaloarea în lei a autoconsumului și contravaloarea în bani a reparațiilor, bunurilor produse în jurul casei de către membrii familiilor cu care au avut loc discuțiile și care evident se constituie ca economii la bugetul familial. Principalele concluzii privind poziționarea gospodăriilor din eșantion pe scala bunăstării de la 1 la 10, unde 1 reprezintă lipsa totală a bunăstării și 10 reprezintă bunăstarea totală/bogăția, este următoarea:

1. Mijlocul scalei, valoarea 5, este ocupată de 31% din familii, adică o treime din întregul grup de intervievați.

2. Acoperirea produselor de strictă necesitate constituie o problemă pentru mai mult de jumătate din respondenții eșantionului de diagnoză a calității vieții, în anul 2010. Pe prima poziție unde nici strictul necesar nu este acoperit cu veniturile gospodăriei sunt cuprinse aproape o treime din gospodării 30,6%. Cealaltă treime este poziționată la al doilea nivel, în care gospodăriile își acoperă doar strictul necesar cu veniturile obținute, adică în sărăcie.

3. Plasarea pe nivelul trei al scalei de evaluare, acolo unde se ajunge la un **traie decent minim**, fără a putea cumpăra și obiecte mai scumpe se află **un sfert din familiile cuprinse în studiu (25,7%)**. Pe ultimele două niveluri de trai, care nu mai ridică **niciun fel de obstacol în achiziționarea produselor** de pe piață pentru gospodării sunt poziționate doar **10% din gospodăriile eșantionului** (Baza de date **Diagnoza calității vieții 2010**).

În demersul mai larg de evaluare a fenomenului sărăciei din România, în cadrul Institutului de Cercetare a Calității Vieții (ICCV), a fost abordată distinct problematica stabilirii minimului de trai pentru categoriile de gospodării cele mai reprezentative, având în vedere structura demografică a societății. Analiza bazelor teoretico-metodologice ale calculării pragurilor de minim (minim de subzistență, minim decent, minim decent adaptat la posibilitățile economice actuale ale țării noastre) a făcut obiectul a numeroase cărți, studii și articole centrate pe această temă, aparținând unor autori ca: Barbu (1992), Zamfir (1995), Teșliuc *et al.* (2001), Mihăilescu (2004), Stanciu (2004). Unele studii publicate de autori din cadrul ICCV au valorificat și o parte din datele cercetării **Diagnoza calității vieții**, parte

din cercetare conținând date de evaluare a calității vieții populației din România, în intervalul 1990–2010.

Pragurile de sărăcie determinate prin metoda normativă aplicată în ICCV studiază, pe de o parte, trebuințele obiective ale omului, iar pe de altă parte, conjunctura economică concretă. Aceasta din urmă privește natura ofertei de bunuri și servicii de pe piață, se referă la relațiile stabilite între prețurile bunurilor și serviciilor și, nu în ultimul rând, la proporțiile ce se stabilesc între diferite categorii de venituri ale populației.

METODE DE DETERMINARE A PRAGURILOR DE SĂRĂCIE

Pragurile de sărăcie sunt instrumente de lucru prin care se determină nivelurile veniturilor sau a cheltuielilor populației sub care se consemnează existența unui anumit grad de sărăcie. În principal, se au în vedere două astfel de praguri, și anume: minimum de trai (de subzistență), la care se raportează sărăcia absolută (severă), respectiv minimum de trai decent (sărăcia generală). La rândul ei, sărăcia se determină per totalul gospodăriilor populației și pe categoriile de populație. Sumele necesare pentru a depăși pragul de sărăcie denotă adâncimea fenomenului.

Pragurile de sărăcie determinate prin metoda normativă aplicată la ICCV

Importanța pragului sărăciei vine din orientarea acestuia, pe de o parte, la trebuințele obiective ale omului, iar pe de altă parte, la conjunctura economică concretă. Aceasta din urmă privește natura ofertei de bunuri și servicii de pe piață, relațiile stabilite între prețurile bunurilor și serviciilor și, nu în ultimul rând, proporțiile ce se stabilesc între diferite categorii de venituri.

În cele ce urmează ne vom referi la pragurile de sărăcie determinate prin nevoile de consum și avem în vedere: **minimumul de trai decent** și **minimumul de subzistență**.

În viața de zi cu zi, o persoană are nevoie de adăpost, hrană, îmbrăcăminte, încălțăminte, medicamente, pentru a se menține într-o formă cât mai bună fizică și psihică. Însă nu trebuie neglijat și un alt aspect important, acela că o ființă umană este integrată în societate, iar pentru aceasta are nevoie de informații (presă, TV, lucrări de specialitate, etc.) în timpul rămas liber după acoperirea orelor cu activitatea profesională. Fiecare persoană sau familie are un consum legat direct nu numai de sfera materialului, ci și de sfera spiritualului, deloc de neglijat. Desigur că acest consum este în strânsă legătură cu o serie de factori: venituri, profesie, locul de proveniență, tradiții, obiceiuri, nivel de pregătire, educație, starea de sănătate etc., procesele social-economice și nivelul de dezvoltare economică atins de țara respectivă.

Minimul corespunzător unui **nivel de trai decent** cuprinde necesarul de resurse pentru consumul curent: alimente, îmbrăcăminte, încălțăminte, locuință, servicii în cantități minime și la prețuri de achiziție a produselor și serviciilor de asemenea minime, la care se adaugă cheltuielile cu educația și formarea profesională ce favorizează afirmarea persoanei și statutul social (serviciile culturale, poștă, telecomunicații) care să permită dezvoltarea și participarea individului și familiei sale în societate. Minimul de trai decent calculat în cadrul Institutului de Cercetare a Calității Vieții cuprinde cheltuielile pentru următoarele tipologii de familii: 1. doi salariați cu doi copii în întreținere din mediul urban; 2. doi agricultori activi cu doi copii în întreținere din mediul rural; 3. doi pensionari din mediul urban; 4. doi vârstnici inactivi din mediul rural.

Toate cuantumulurile de consum pornesc de la adultul activ. Pentru a stabili consumul lunar la o familie de adulți cu copii, luăm în calcul elementele alimentare preferate, dar și recomandate de specialiști, bărbatului, femeii și copilului (copiilor). Folosirea *scalei de echivalență* pentru consum, respectiv valoarea 1 – pentru capul de gospodărie, bărbat, salariat, 0,9 – pentru femeie, salariată, 0,7 – pentru primul copil din gospodărie și 0,5 – pentru al doilea copil din gospodărie ne-a condus la o valoare totală de 3,1.

În cazul familiei de pensionari s-a apreciat consumul primului pensionar, bărbat, cap de gospodărie 1, iar pentru a doua persoană vârstnică, pensionară, femeie s-a luat în calcul 0,9 din consumul adultului bărbat, vârstnic, cap de gospodărie. Ca urmare, la familia de pensionari valoarea totală pe gospodărie a fost de 1,9.

Minimul de subzistență cuprinde supraviețuirea unei persoane, fiind diferit de minimul decent de trai, deoarece nu se mai iau în calcul elementele de dezvoltare și afirmare socială a persoanei. Pentru consumul curent în cazul minimului de subzistență: alimentele, îmbrăcăminte, încălțăminte, locuința, serviciile sunt, de asemenea, stabilite în cantități minime și la prețuri de achiziție tot minime, fără a include aparatura electrocasnică, articole tehnico-sanitare și de igienă, veselă, tacâmuri, articole de menaj. Mobilierul este stabilit la strictul necesar pentru un consum minimalist și auster.

Educația și formarea profesională ce favorizează afirmarea, dezvoltarea și participarea individului și familiei sale în societate (serviciile culturale, poștă, telecomunicații) nu sunt incluse în minimul de supraviețuire. Toate acestea fac diferența între minimul decent de trai și minimul de subzistență. În ceea ce privește cantitățile minime la produsele alimentare achiziționate de pe piață, ele trebuie să acopere același necesar minim caloric de 2 700 unități/zi/adult ce depune un efort fizic și intelectual normal.

Produsele nealimentare și serviciile sunt stabilite, de asemenea, în cantități minime așa cum sunt declarate, pe de o parte, de populație, iar pe de altă parte, de specialiștii în domeniu.

Calculul minimului de subzistență în cadrul Institutului de Cercetare a Calității Vieții cuprinde cheltuielile alimentare, nealimentare și de servicii pentru

următoarele tipologii de familii: 1. doi salariați cu doi copii în întreținere din mediul urban; 2. doi agricultori activi cu doi copii în întreținere din mediul rural; 3. doi pensionari din mediul urban; 4. doi vârstnici inactivi din mediul rural.

Metode de determinare a sărăciei

În urma dezbaterilor asupra metodelor de evaluare a fenomenului sărăciei, s-au conturat trei situații distincte, în care se poate găsi populația, și care servesc la aprofundarea analizei.

1. **Sărăcia absolută**, care se definește în raport cu un minim absolut de bunuri și servicii determinat în funcție de nevoi/obligații (hrană, îmbrăcăminte, încălțăminte, locuință etc.), valoarea totală a acestora definind pragul absolut de sărăcie.

Conceptul de sărăcie absolută este frecvent utilizat în situațiile de sărăcie extremă, care vizează aspecte de supraviețuire a populației. Adâncirea fenomenului sărăciei în țările est-europene, după anii '90 justifică utilizarea lui în formularea unor politici sociale de intervenție, conferind o relevanță nouă conceptului. PNUD a recurs la indicatorul sărăciei absolute, ceea ce constituie o recunoaștere la nivel internațional a faptului că în estul Europei sărăcia a atins cote ce atrag atenția asupra supraviețuirii biologice a populației în anul 2006.

Ratele sărăciei din întreaga lume, comparabile pe plan internațional, au fost măsurate în funcție de pragurile de paritate a puterii de cumpărare (PPC). Banca Mondială folosește un nou prag global de sărăcie de 1,90 dolari SUA/ zi, folosind prețurile din 2011. Noul prag global se obține prin aceleași praguri naționale de sărăcie, care au fost folosite pentru a defini pragul precedent de 1,25 dolari SUA/ zi, exprimate în unități monetare locale, în prețurile anului 2005.

În toamna anului 2017, Banca Mondială a introdus, de asemenea, două praguri globale complementare de sărăcie – 3,20 dolari SUA și 5,50 dolari SUA per persoană/ zi, în calitate de punct de referință pentru țările din întreaga lume, al căror nivel de dezvoltare scade relevanța pragului internațional de sărăcie. Introducerea acestor praguri a fost explicată empiric prin faptul că costul de reducere a sărăciei crește în rândul țărilor cu venituri medii. Astfel, pragurile noi de sărăcie sunt obținute prin distribuția țărilor lumii în diferite grupuri de venituri, utilizând clasificarea Băncii Mondiale pentru venituri mici; venituri medii la limita inferioară; venituri medii la limita superioară; venituri mari, precum și alegerea unui prag de sărăcie tipic fiecărui grup de venituri, în același mod în care pragul de 1,90 dolari SUA este tipic pentru cele mai sărace țări. Pragul median al sărăciei pentru cele 32 de țări cu venituri medii la limita inferioară constituie 3,21 dolari SUA, iar pentru cele 32 de țări cu venituri medii la limita superioară constituie 5,48 dolari SUA. Noile praguri au ca scop comparațiile între țări și jalonarea în cadrul și între regiunile în curs de dezvoltare (de Castro *et al.* 2013; Szelenyi și Wilk 2013; Domnișoru 2014; Guvernul României 2015; Cojocaru și Matytsin 2018).

2. **Sărăcia relativă** care pune în discuție poziția economico-socială a individului în raport cu nivelul general al bunăstării populației în care trăiește acesta (Stănescu și Dumitru 2017; Briciu 2014; Precupețu *et al.* 2015; Preotesi *et al.* 2017).

Sărăcia relativă constituie o altă situație, întâlnită și în societățile dezvoltate. Ea se definește în raport cu un context socioeconomic determinat, pornind de la conceptul de bunăstare consacrat și acceptat în cadrul societății respective. În analizele realizate de OCDE și UE acest concept este preferat, deși organismele menționate utilizează metodologii diferite pentru evaluarea pragului sărăciei relative. Cifrele publicate de aceste instituții pentru calculul sărăciei relative din diverse țări măsoară mai mult inegalitatea veniturilor și mai puțin efectele complexe produse de incidența socială a acestui tip de sărăcie. Indicatorul sărăciei relative este, totuși, cel mai utilizat în realizarea unor comparații internaționale. Eurostat utilizează ca metodă de măsurare a sărăciei metoda relativă. Opțiunea pentru această metodă este fundamentată pe două considerente: asigurarea unui standard de viață cât mai înalt tuturor cetățenilor europeni, corespunzător nivelului de dezvoltare economico-socială al fiecărui stat, nu doar un nivel minim de trai; existența unor decalaje considerabile între stadiile de dezvoltare ale statelor, ceea ce face foarte dificilă definirea unui nivel de trai minim, unanim acceptabil în Uniunea Europeană. Sărăcia relativă este înțeleasă ca fiind situația unei persoane ale cărei resurse, în principal monetare, nu îi permit atingerea unui anumit nivel de bunăstare realizat de întreaga populație din țara respectivă. Pentru măsurarea acestei „stări” se utilizează un set complex de indicatori statistici, care descriu dimensiunea, incidența, profilul și gravitatea fenomenului sărăciei din fiecare țară, făcând posibilă, totodată, și comparația internațională.

Indicatorul principal îl constituie venitul bănesc disponibil al unei persoane, într-un anumit moment de timp. Potrivit acestei metode de estimare, se determină persoanele ale căror resurse sunt mai mici comparativ cu restul populației, ceea ce nu înseamnă automat că resursele acestor persoane nu le permit acoperirea unui nivel minim de trai (ceea ce ar presupune starea de sărăcie în accepțiunea cea mai simplă).

Din acest motiv, la nivelul UE, indicatorii privind sărăcia relativă sunt intitulati indicatori „ai riscului de sărăcie”. În calitate de stat membru al UE, România a aplicat metodologia de estimare a sărăciei recomandată de Eurostat, în paralel cu dezvoltarea unui sistem național, care se bazează însă pe metoda absolută de estimare a sărăciei.

Pentru obținerea unei imagini cât mai complete a stării de sărăcie și incluziune socială este necesar să extindem analiza de la aspectele de deprivare monetară, la cele de deprivare non-monetară. Aceasta se referă la măsura în care o persoană poate desfășura o activitate potrivită aptitudinilor proprii, poate avea o alimentație adecvată, își poate permite condiții de locuit corespunzătoare, își poate asigura posesia unor bunuri de folosință îndelungată, precum și alte elemente care

fac parte din standardul de viață oferit de societate la un moment dat. Existența sau absența unuia sau mai multor astfel de elemente are efect determinant asupra stării de sărăcie, profunzimii și severității acesteia.

Pragul de sărăcie este stabilit la 60% din mediana distribuției gospodăriilor după venituri (fără însă a se include contravaloarea veniturilor în natură – contravaloarea autoconsumului, a veniturilor în natură primite de salariați în cadrul contractelor colective de muncă și contravaloarea veniturilor în natură ale beneficiarilor de prestații sociale – din care se deduc impozitele, contribuțiile de asigurări sociale și alte plăți cu caracter obligatoriu.

3. **Sărăcia subiectivă**, care se definește prin percepții ale populației referitoare la starea de sărăcie, ce sunt declarate de consumatorii de bunuri și servicii.

În funcție de cele trei categorii de sărăcie ce pot fi identificate, și **pragurile de sărăcie pot fi absolute, relative sau subiective**.

Metodologiile de determinare a **pragului absolut de sărăcie** au drept principiu folosirea normelor de consum alimentară, nealimentară și de servicii. În ceea ce privește cheltuielile alimentare, acestea sunt normate de nutriționiști, celelalte fiind stabilite de specialiștii care fac evaluarea.

Pragul sărăciei relative se determină pe baza distribuției statistice a populației (a gospodăriilor) în funcție de o variabilă sau un set de variabile (venit, consum). Pragul sărăciei relative se poate determina prin **metoda decilelor**. La limita superioară a primei decile se situează primul procent de 10% din numărul total al gospodăriilor considerate sărace; **metoda mediilor sau medianelor se referă la** distribuția unei variabile: venituri sau cheltuieli. Trasarea pragului în acest caz se poate face în mod arbitrar la 40, 50 sau 60% din valoarea mediei sau medianei. Utilizarea mediei sau medianei este, de asemenea, arbitrară. Mediana este, totuși, o variabilă care reflectă mai bine tendința centrală în structura veniturilor.

Pragul de sărăcie subiectivă se bazează pe percepția și aspirațiile indivizilor cu privire la acoperirea nevoilor proprii de consum. Există mai multe metode de investigare a acestui tip de prag subiectiv în cadrul unor universități cu experiență în cercetarea fenomenului sărăciei supus analizei în acest studiu:

[1] **Metoda Goedhart** se bazează pe răspunsurile la întrebarea: „Ce nivel de venit considerați dumneavoastră personal a fi absolut minimal?” (Goedhart *et al.* 1977);

[2] **Metoda Universității Leyden**, care utilizează o scală de valori a veniturilor corespunzătoare următoarelor niveluri de trai: inacceptabil, rău, insuficient, suficient, bun, și foarte bun. Întrebarea este: „Vreți să indicați venitul care, în opinia dumneavoastră, trebuie să corespundă fiecăreia dintre categoriile următoare...” (Praag, și Van 1968);

[3] **Metoda Centrului de politică socială Deleek și alții**, se bazează pe o întrebare evaluativă: „Ținând cont de veniturile efective ale gospodăriei dvs.,

reușiți să vă acoperiți necesitățile?” Răspunsurile sunt sugerate de o grilă cu 6 opțiuni posibile: foarte greu, greu, destul de greu, destul de ușor, ușor, foarte ușor (Deleecq *et al.* 1992);

[4] **Metoda ICCV cercetarea Diagnoza calității vieții**, utilizează următoarea întrebare asupra nivelului considerat absolut necesar pentru venitul minim: „În momentul de față vă considerați sărac?” (Mărginean 2002).

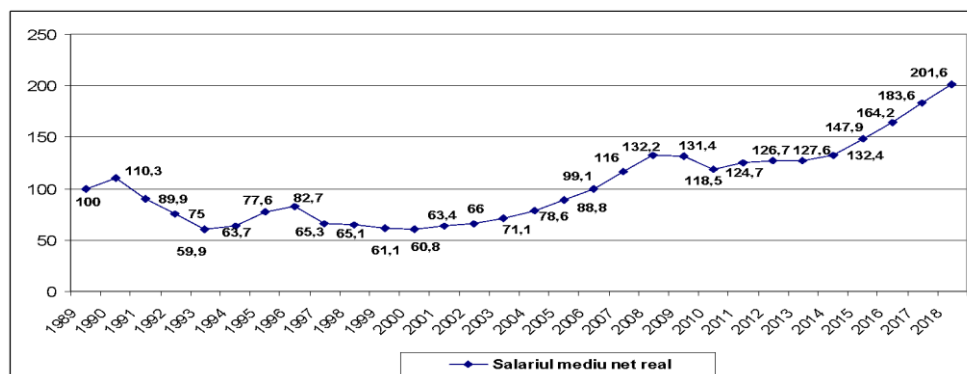
ANALIZA PRINCIPALILOR INDICATORI DE VENIT AI POPULAȚIEI ROMÂNIEI, ÎN PERIOADA 1989–2018

Analiza reală a veniturilor, pe o perioadă destul de îndelungată, 30 de ani 1989–2018, constă în confruntarea diferitelor tipuri de venituri în cumpărarea de pe piață a celor necesare existenței (date oficiale INS).

Ani critici pentru valoarea reală a *venitului salarial mediu net* sunt anii: **1993** cu 59,9%, **2000** cu 60,8%. Cam întreaga perioadă 1993–2003 salariul mediu net s-a plasat cu puțin peste 60% din ceea ce se putea procura în anul luat ca referință, 1989 (*Graficul 1*). Creșterea devine continuă, până în anul 2008. Apoi, apare o ușoară scădere a salariului mediu net în anul declanșării crizei economice și a tăierilor salariale, ceea ce a condus la scăderea puterii de cumpărare a indicatorului analizat în raport cu prețurile produselor de pe piață. Indicatorul a continuat să crească până la sfârșitul intervalului de analiză 2018.

Graficul 1

Dinamica salariului mediu net în perioada octombrie 1989–2018

Sursa: Valorile absolute ale salariului mediu net luate din Anuarele Statistice ale României 1990–2018. Calculul indici și execuție grafic Adina Mihăilescu.

Măsura politică anticriză de reducere cu 25% a valorii salariului real a afectat venitul salarial mediu net, în iunie 2010, apropiindu-l de puterea lui de cumpărare din anul 2008.

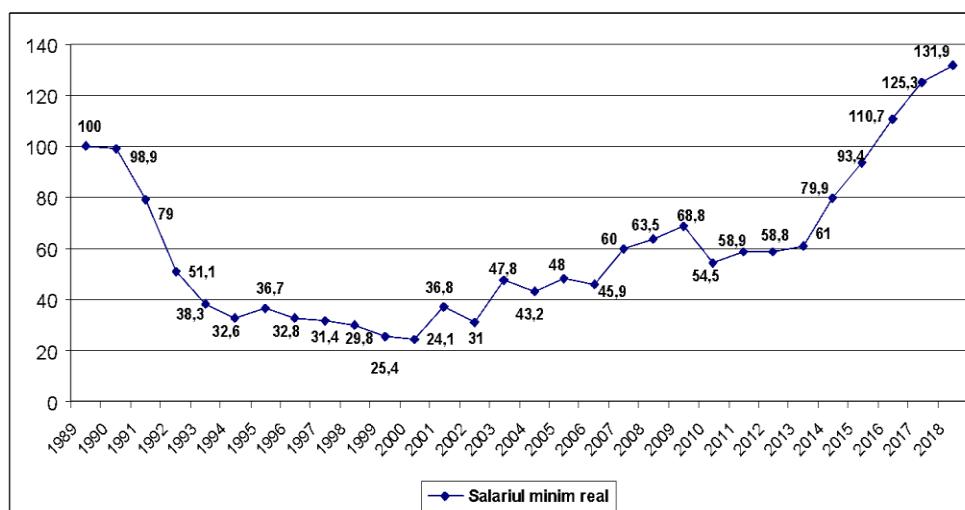
Veniturile unei treimi dintre bugetari, ca și veniturile salariale din mediul privat, au dus ori la reducerea personalului angajat, ori la menținerea numărului angajaților, dar cu diminuarea salariilor cu 10–15% (*Graficul 1*).

Valoarea reală a *venitului salarial minim* pe economie a avut, în intervalul de timp studiat 1989–2018, o tendință mai întâi de scădere. Practic, începând cu anul 1991 a scăzut continuu, atingând un nivel maxim al scăderii în anii **1999 și 2000**, scădere cu 74,2%, respectiv 75,6% (*Graficul 2*). Scăderea acestui indicator de venit a fost influențată de creșterea prețurilor la carburanți, energie și apă, dar și de creșterile în general la prețurilor bunurilor și serviciilor de pe piață.

Situația se prezintă destul de fluctuant în perioada următoare, ca apoi din anul 2013, valoarea puterii de cumpărare a acestui venit salarial minim net pe economie să aibă un trend crescător până la sfârșitul intervalului de analiză, 2018, când a atins valoarea de aproape 132% față de anul 1989.

Graficul 2

Dinamica salariului minim net în perioada octombrie 1989–2018

Sursa: Valorile absolute ale salariului minim luate de pe site-ul Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice. Calculul indici și execuție grafic Adina Mihăilescu.

Dinamica salariului minim net ne indică punctul cel mai scăzut în evoluția indicatorului, anul 2000 (24% din valoarea anului de bază 1989). Începând cu anul 2000, valoarea salariului minim a crescut de la an la an, excepție făcând anul 2010, când valoarea puterii de cumpărare a indicatorului a scăzut la 54,5%, ca urmare a declanșării crizei economice, dar cu mult peste ceea ce a fost în anii anteriori, în care indicele inflației a atins valori mai mari, ceea ce a condus la scăderea puterii de cumpărare a indicatorului analizat în raport cu prețurile bunurilor și serviciilor de pe piață.

Alocația copiilor a cunoscut o scădere a valorii indicatorului în patru etape succesive (*Graficul 3*).

1. Un prim val al scăderii puterii de cumpărare a fost perioada de timp: **1992–1996**.

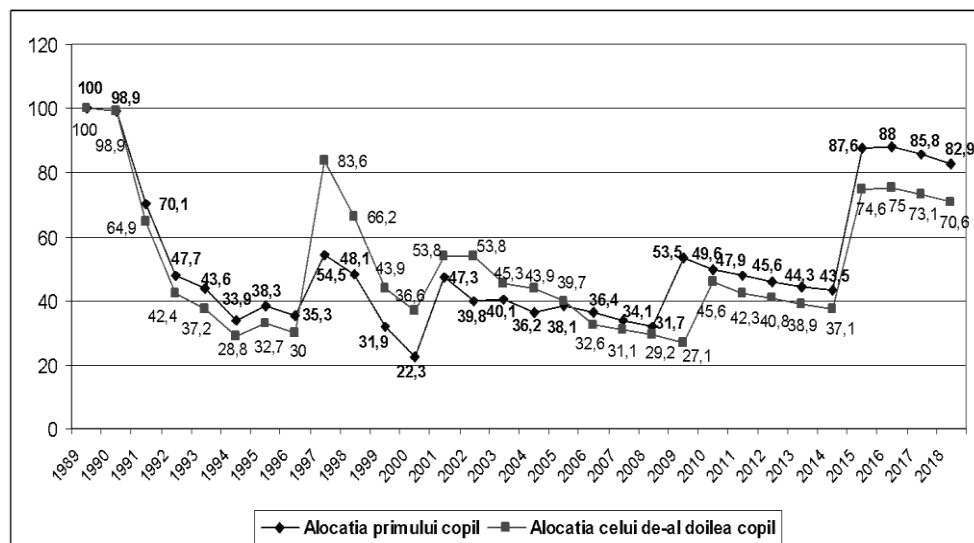
2. Un al doilea val de scădere reală a puterii de cumpărare a indicatorului urmărit pentru cumpărarea bunurilor și serviciilor de piață se manifestă din **2000 până în 2009**, punctul de minim fiind înregistrat în anul **2000**, 22,3% alocația primului copil și 36,6% alocația celui de-al doilea copil.

3. Un al trei val de scădere a fost perioada **2010–2014**, în care alocația primului copil a ajuns la o putere de cumpărare de 37%, iar alocația celui de-al doilea copil, de 43,5%.

4. Al patrulea val de scădere s-a manifestat începând cu anul **2015 și până la sfârșitul intervalului de analiză 2018**, când puterea de cumpărare a primului copil atinge valoarea de 70,6%, iar al celui de-al doilea copil 82,9%, valori mai rezonabile decât în anii anteriori, dar care reflectă o atenție destul de precară care se acordă copiilor în societatea românească.

Graficul 3

Dinamica alocațiilor pentru copii în perioada octombrie 1989–2018

Sursa: Valorile absolute ale alocațiilor luate de pe site-ul Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice. Calculul indici și execuție grafic Adina Mihăilescu.

Pensia medie de asigurări sociale de stat a avut două momente de scădere dramatică a puterii de cumpărare a indicatorului în discuție și anume: **anul 1993**, când puterea de cumpărare a unei pensii medii era sub jumătate din cea a anului de

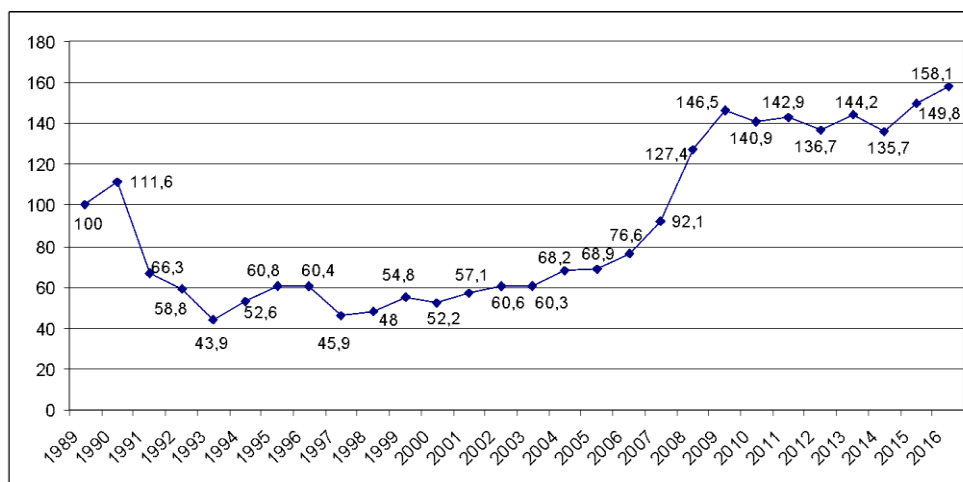
bază 1989, adică 43,9% și **anul 1997**, când același indicator înregistrează valoarea de 45,9%, din ceea ce se putea cumpăra de pe piață la începutul intervalului de analiză.

Începând cu anul 2000, dinamica indicatorului de venit pensia medie netă de asigurări sociale de stat cunoaște un trend ascendent până la nivelul anului 2016, ajungând la o putere de 158% față de începutul perioadei analizate (*Graficul 4*). Creșterea indicatorului începând cu 2009 se datorează recalculării punctului de pensie și creșterii acestuia, totuși inflația spre luna august 2010 a făcut să mai scadă puțin valoarea reală a pensiei.

Măsurile politice privitoare la vârsta a treia au vizat aducerea vârstei de pensionare a femeilor la 62 de ani, de la 57 și a bărbaților la 65 de ani, de la 62, cu eliminarea categoriilor de meserii ce beneficiază de pensionare anticipată special.

Graficul 4

Dinamica pensiei medii nete reale de asigurări sociale de stat, în luna octombrie, anii 1989–2016

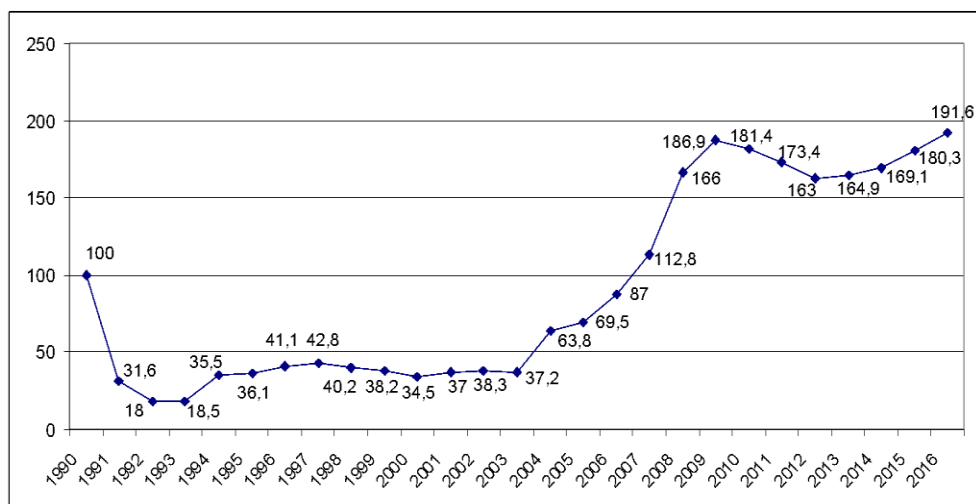

Sursa de date: Valorile pensiilor medii nete de asigurări sociale de stat au fost preluate din Anuarele Statistice ale INS, 1990–2017, INS, București.

În cazul *pensiei medii nete de asigurări sociale de stat din agricultură*, situația este mai dramatică. Până în anul 2004, acest indicator reprezintă o treime din ce se putea cumpăra cu pensia de agricultor în anul 1990. Cea mai scăzută putere de cumpărare a indicatorului analizat fiind anii **1992 și 1993**, cu 18%, respectiv 18,5%, adică o optime din ce se putea cumpăra în 1990 (*Graficul 5*).

Graficul 5

Dinamica pensiei medii nete reale de asigurări sociale de stat din agricultură, în luna octombrie, anii 1990–2016

Sursa de date: Valorile pensiilor medii nete de asigurări sociale de stat din agricultură au fost preluate din Anuarele Statistice ale INS, 1990–2017, INS, București.

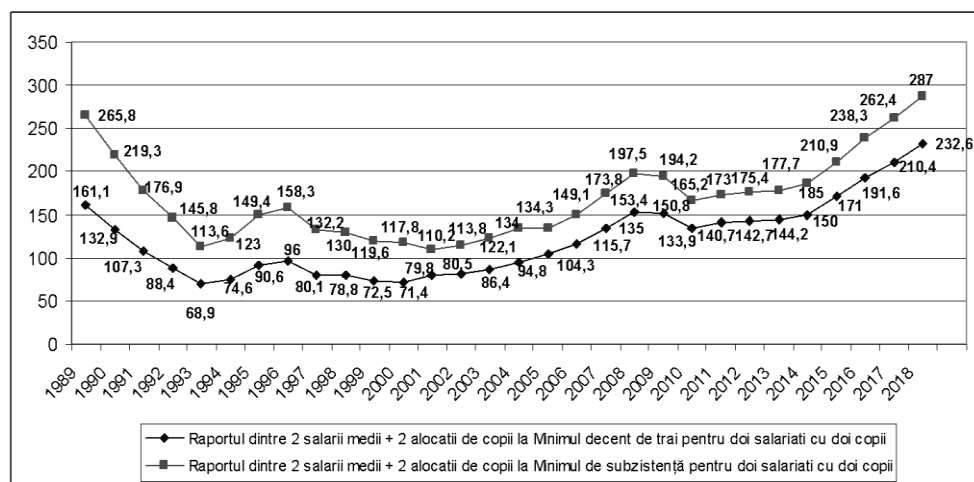
EVOLUȚIA SARACIEI ÎN PERIOADA 1989–2018 ÎN ROMANIA

O viață decentă s-ar putea defini prin acoperirea nevoilor biologice și sociale generale la un moment dat (Mihăilescu 2001; 2002; 2006; 2010). Traiul decent poate fi descris ca situația în care o familie își poate permite o alimentație echilibrată și sănătoasă; îmbrăcăminte și încălțăminte noi din magazine de specialitate, cu reînnoirea garderobei ținând cont de uzură; de a dispune de o locuință care oferă adăpost și siguranță și care permite un anumit grad de intimitate și autonomie membrilor familiei, locuința să fie mobilată și echipată cu aparate electrocasnice de calitate, în stare bună de funcționare; să se pot plăti fără dificultăți facturile curente (întreținere, energie, apă, telefon etc.); să existe suficiente mijloace pentru a-și procura produse de igienă personală; indivizii să aibă posibilitatea de a se recrea și de a-și petrece timpul liber împreună, în afara casei (ieșire la cafea, la cinema, la muzeu etc.), precum și posibilitatea de a merge în vacanță măcar o dată pe an; să-și poată asigura mijloace de mobilitate și comunicare necesare pentru o participare activă la viața comunității; să-și poată constitui un fond de economii pentru a putea procura bunuri scumpe de lungă folosință sau de a acoperi cheltuieli extraordinare ocazionale sau neprevăzute, inclusiv pentru a avea posibilitatea de a-și ajuta apropiații în caz de nevoie.

În cele ce urmează vom vedea cum diferite categorii de venituri au putut asigura sau nu, o viață decentă în mediul urban și rural (Mihăilescu 2001; 2002) pentru familia de adulți activi cu copii în întreținere și familia de adulți inactivi.

Graficul 6

Dinamica raportului dintre două salarii medii nete și două alocații de copii și minimul decent de trai și cel de subsistență, pentru familia de doi adulți cu doi copii în întreținere, în perioada 1989–2018, în mediul urban

Sursa: Valorile absolute ale salariului mediu luate din Anuarele Statistice ale României 1990–2018, alocațiile celor doi copii luate de pe site-ul Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârștnice. Valorile coșurilor de consum pentru familia de doi salariați cu doi copii în întreținere pentru minimul decent de trai și minimul de subsistență calculate de Gh. Barbu în perioada 1990–1999, apoi de A. Mihăilescu în perioada 2000–2018. Calculul indici și execuție grafic Adina Mihăilescu.

După cum se poate observa, în mediul urban, **familia de doi salariați cu doi copii de vârstă școlară, în perioada de timp 1989–2018, dispunea de două salarii medii nete pe economie și două alocații ale copiilor** își putea acoperi confortabil minimul decent de trai între anii 1989 și până în 1991 (*Graficul 6*). Situația se înrăutățește începând cu 1992, când acest minim de trai decent putea fi acoperit doar în măsură de 88%, iar în anul următor doar în proporție de 69%. Starea economică a familiei în cauză se menține precară până în anul 2005, când veniturile însumate acopereau în întregime minimul decent de trai pentru o familie de doi adulți în activitate și doi copii de vârstă școlară.

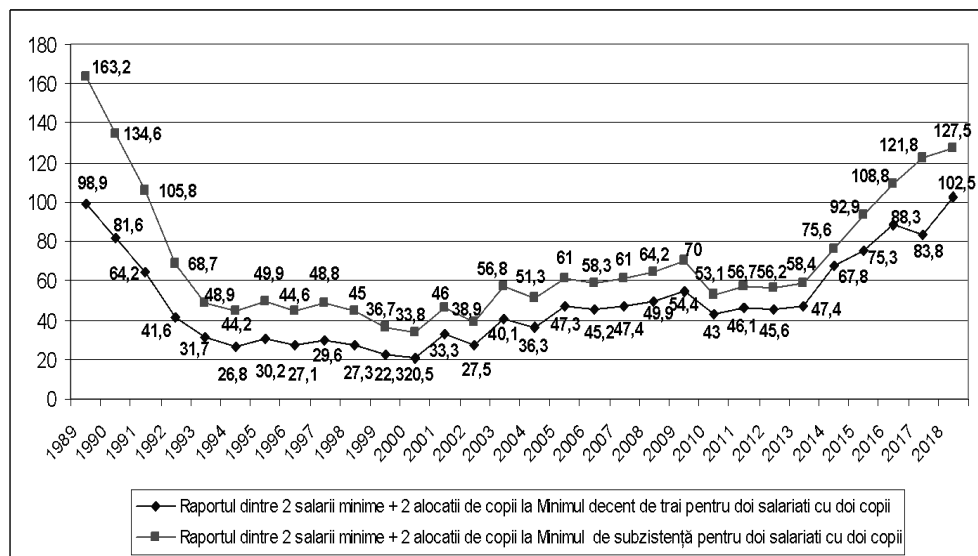
După anul 2005, situația familiei este una favorabilă și în creștere până la nivelul anilor 2009, după care criza economică și tăierile salariale au făcut să mai scadă puterea de cumpărare a veniturilor în cauză, însă nici această situație nu a fost atât de dramatică comparativ cu perioada analizată anterior 1992–2005. Între

anii 2006 și până în 2018, venitul total al familiei formată din doi adulți activi cu doi copii școlari în întreținere se afla pe o poziție confortabilă din punct de vedere al calității vieții, putând acoperi de două ori minimumul decent de trai, după anul 2016.

Pentru aceeași familie de patru persoane, **doi adulți activi și doi copii de vârstă școlară, care au un venit constituit din două salarii minime și două alocații ale copiilor** (Graficul 7), acestea nu au mai putut acoperi pragul minim decent de viață încă de la început. Situația se înrăutățește încă din 1989, ajungând în 1994, să acopere cu acest venit 27% din pragul minim decent de viață. Și în următorii anii, situația nu se schimbă. Venitul putând acoperi între 27% și 47%, adică sub jumătate din acest prag minim decent, până în anul 2014. După acest an, se puteau acoperi trei sferturi din bunurile și serviciile incluse în acest coș pentru un trai minim decent, iar din 2018 acest coș a fost total acoperit. Dealtfel, acest tip de familie a avut de suferit din 1992 și până în 2015, când nici măcar minimumul de supraviețuire nu a putut fi acoperit.

Grafic 7

Dinamica raportului dintre două salarii minime nete și două alocații de copii și minimumul decent de trai și cel de subzistență, pentru familia de doi adulți cu doi copii în întreținere, în perioada 1989–2018

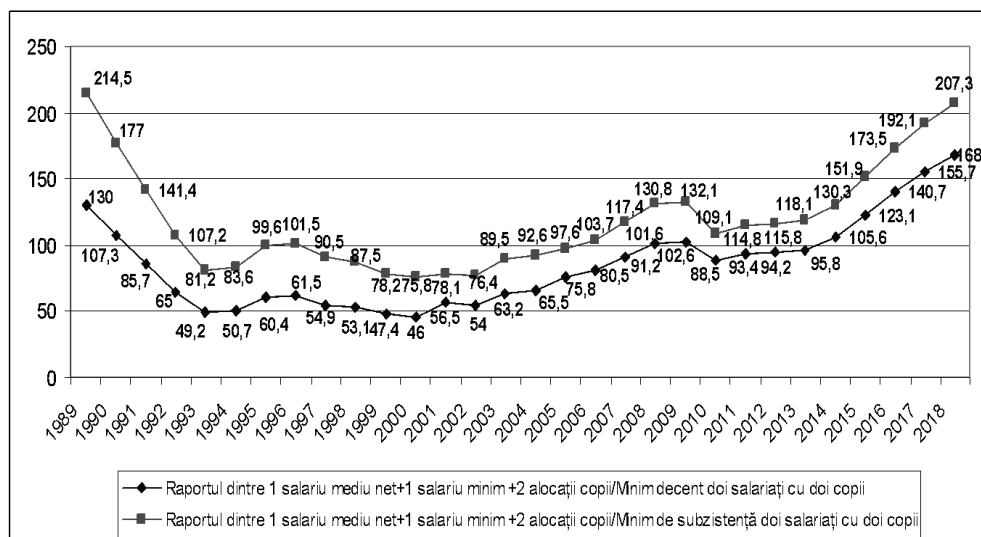

Sursa: Valorile absolute ale salariului minim și alocațiile celor doi copii luate de pe site-ul Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice. Valorile coșurilor de consum pentru familia de doi salariați cu doi copii în întreținere pentru minimumul decent de trai și minimumul de subzistență calculate de Gh. Barbu în perioada 1990–1999, apoi de A. Mihăilescu în perioada 2000–2018. Calcul indici și execuție grafic Adina Mihăilescu.

Aceeași familie din mediul urban cu un venit compus din: **un salariu mediu, un salariu minim și două alocații pentru copii** a avut dificultăți în a-și acoperi cele necesare traiului minim decent începând cu anul 1991 și până în 2013 (Graficul 8); în **2000** (46%), **1999** (47,4%) și **1993** (49,2%) pragul minim decent nu a fost acoperit nici la jumătate. Situația este delicată și când punem în discuție minimul de supraviețuire, care a rămas sub nivelul de 100% acoperit, între anii 1993 și 2005, doisprezece ani, acesta plasându-se la 75–80% din nivelul luat ca reper.

Graficul 8

Dinamica raportului dintre un salariu mediu net, un salariu minim net și două alocații de copii și minimul decent de trai și cel de subzistență pentru familia de doi adulți cu doi copii în întreținere, în perioada 1989–2018

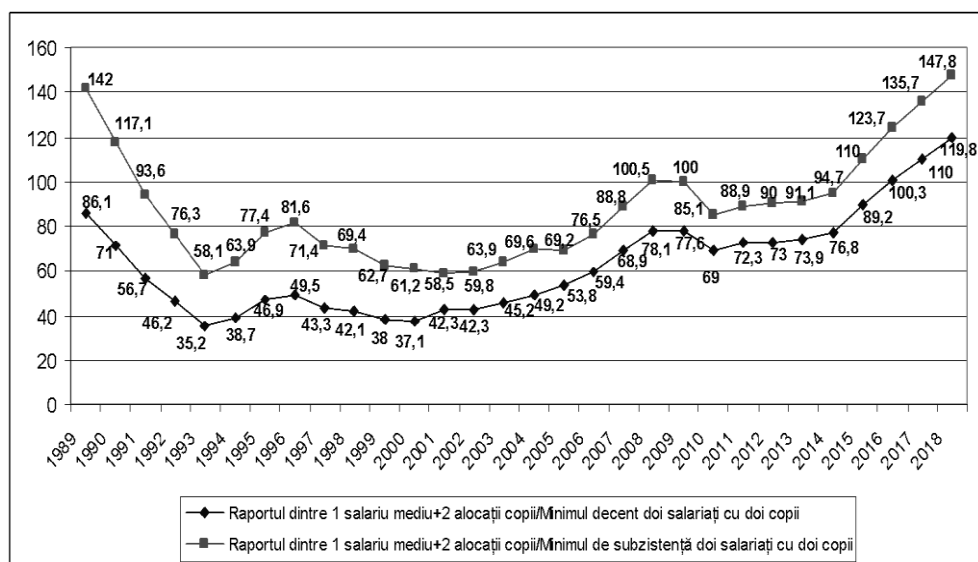
Sursa: Valorile absolute ale salariului mediu luate din Anuarele Statistice ale României 1990–2018, valorile salariului minim și alocațiile celor doi copii luate de pe site-ul Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice. Valorile coșurilor de consum pentru familia de doi salariați cu doi copii în întreținere pentru minimul decent de trai și minimul de subzistență calculate de Gh. Barbu în perioada 1990–1999, apoi de A. Mihăilescu în perioada 2000–2018. Calcul indici și execuție grafic Adina Mihăilescu.

Familia de doi adulți activi cu doi copii în întreținere de vârstă școlară și care dispunea de un venit compus dintr-un **salariu mediu net și alocațiile a doi copii**, pe parcursul perioadei analizate 1989–2018, a fost în dificultate de a-și acoperi bunurile și serviciile de pe piață, încă de la început.

Abia după anul 2016 venitul acestei familii a putut acoperi coșul minim de trai decent, iar pe cel de supraviețuire, din 2015 (Graficul 9).

Graficul 9

Dinamica raportului dintre un salariu mediu net și două alocații de copii și minimul decent de trai și cel de subzistență pentru familia de doi adulți cu doi copii în întreținere, în perioada 1989–2018

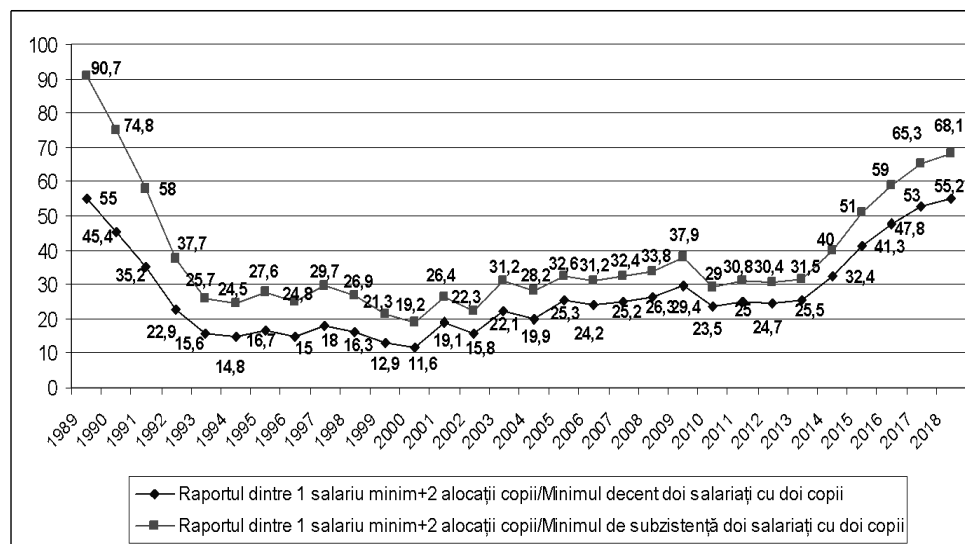
Sursa: Valorile absolute ale salariului mediu luate din Anuarele Statistice ale României 1990–2018, alocațiile celor doi copii luate de pe site-ul Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârștnice. Valorile coșurilor de consum pentru familia de doi salariați cu doi copii în întreținere pentru minimul decent de trai și minimul de subzistență calculate de Gh. Barbu în perioada 1990–1999, apoi de A. Mihăilescu în perioada 2000–2018. Calcul indici și execuție grafic Adina Mihăilescu.

În *Graficul 10*, un venit constituit dintr-un **salariu minim net și alocațiile a doi copii** de vârstă școlară nu este suficient pentru a acoperi un coș minim de trai decent. Acest venit acoperea 55% din acest coș doar la începutul și sfârșitul anilor de analiză. Cei mai dramatici ani pentru acest tip de familie au fost anii **2000 (11,6%), 1999 (12,9%) și 1994 (14,8%)**, când respectivul venit nu acoperea nici 15% din coșul minim decent.

În ce privește pragul minim de supraviețuire, acesta a fost cel mai bine acoperit doar în 1989 (90,7%), apoi situația se deteriorează vizibil, fiind acoperit cam o pătrime (25%) și cel mult o treime (33%) din acest prag, o lungă perioadă de timp, între anii 1993–2013.

Graficul 10

Dinamica raportului dintre un salariu minim net și două alocații de copii și minimul decent de trai și cel de subzistență, pentru familia de doi adulți cu doi copii în întreținere, în perioada 1989–2018

Sursa: Valorile absolute ale salariului minim și alocațiile celor doi copii luate de pe site-ul Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice. Valorile coșurilor de consum pentru familia de doi salariați cu doi copii în întreținere pentru minimul decent de trai și minimul de subzistență calculate de Gh. Barbu în perioada 1990–1999, apoi de A. Mihăilescu în perioada 2000–2018. Calculul indici și execuție grafic Adina Mihăilescu.

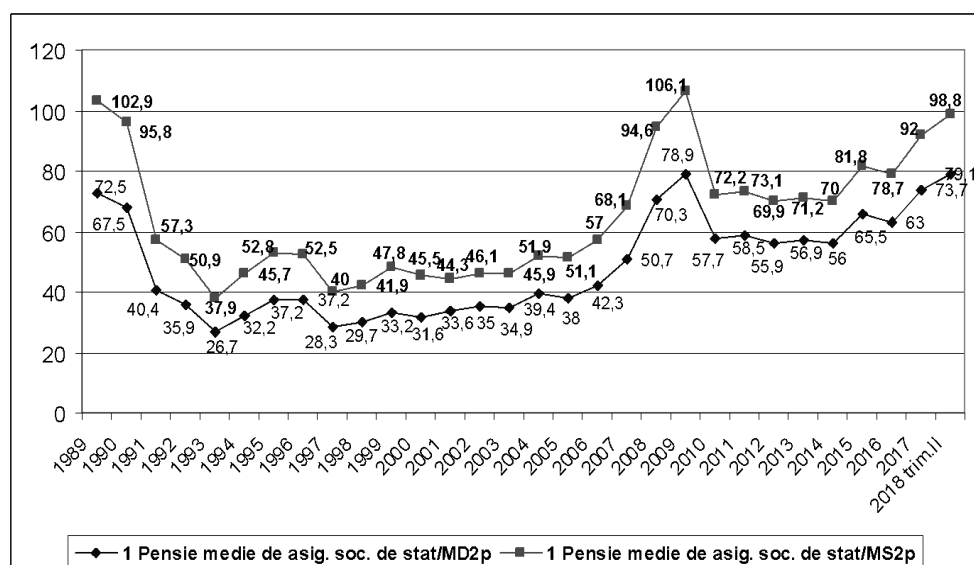
Dinamica raportului dintre o pensie medie netă de asigurări sociale de stat și minimul decent și minimul de subzistență calculate pentru familia de doi pensionari din mediul urban, în luna octombrie 1989–2018 (Graficul 11) ne arată că și această familie a avut de suferit în ce privește asigurarea bunurilor și serviciilor necesare traiului decent încă din 1989, situație care se înrăutățește treptat, ajungând la 26,7% din acest prag în 1993 și 28,3% în 1997.

Întreg intervalul de timp, venitul menționat a afectat calitatea vieții familiei de doi pensionari din urban, până la sfârșitul intervalului de analiză, când se acoperea 79% din minimul decent și 99% din cel de supraviețuire.

Același venit constituit dintr-o pensie de asigurări sociale de stat din agricultură nu acoperea coșul pentru un trai decent, în cazul familiei de doi pensionari din mediul rural.

Graficul 11

**Dinamica raportului dintre o pensie medie netă de asigurări sociale de stat și
minimul decent și minimul de subzistență calculate pentru familia de doi pensionari
din mediul urban, în luna octombrie 1989–2018**

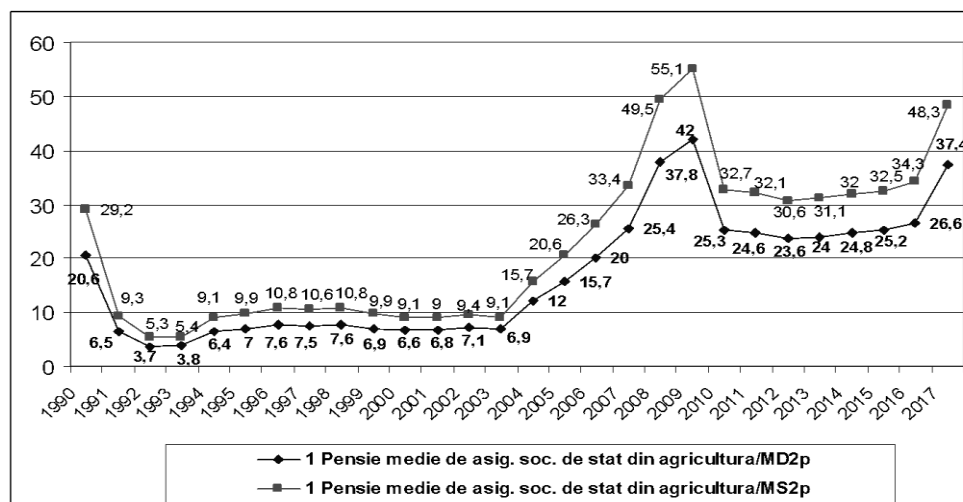
Sursa: Valorile absolute ale pensiei medii nete de asigurări sociale de stat luate din Anuarele Statistice ale României 1990–2018. Valorile coșurilor de consum pentru familia de doi salariați cu doi copii în întreținere pentru minimul decent de trai și minimul de subzistență calculate de Gh. Barbu în perioada 1990–1999, apoi de A. Mihăilescu în perioada 2000–2018. Calcul indici și execuție grafic Adina Mihăilescu.

Situația este greu de descris în cuvinte încă de la început, în 1991, acest venit acoperea doar 6,5% din coșul de bunuri și servicii necesare unui minim decent de viață, iar acest nivel s-a menținut până în 2004, după care a ajuns la un maxim de 42% în 2009, scăzând apoi treptat până la sfârșitul intervalului de analiză, 2017, la 37,4% (Graficul 12).

Nici în termeni de supraviețuire nu putem spune că situația este mai bună: între anii 1991 și 2003 acest prag era acoperit doar în proporție de 9–10%. Este clar că familiile de pensionari din agricultură au trăit și trăiesc din autoconsum în întreg intervalul de timp analizat.

Graficul 12

Dinamica pensiei medii nete reale din agricultură raportată la minimul decent și minimul de subzistență, pentru familia de doi pensionari din mediul rural, în luna octombrie în intervalul 1990–2017

Sursa: Valorile absolute ale pensiei medii nete de asigurări sociale de stat din agricultură luate din Anuarele Statistice ale României 1990–2017. Valorile coșurilor de consum pentru familia de doi salariați cu doi copii în întreținere pentru minimul decent de trai și minimul de subzistență calculate de Gh. Barbu în perioada 1990–1999, apoi de A. Mihăilescu în perioada 2000–2018. Calculul indici și execuție grafic Adina Mihăilescu.

CONCLUZII

Pe parcursul perioadei de analiză 1989–2018 veniturile diferitelor familii cu copii sau cele de pensionari nu au putut ține pasul cu creșterile de prețuri la produsele și serviciile de pe piață. Acest lucru a determinat, în timp, o deteriorare a calității vieții acestor familii din mediile urban și rural.

Dinamica veniturilor diferitelor familii cu copii aflate în risc crescut de sărăcie sau chiar în sărăcie cronică, comparativ cu minimul de trai decent și minimul de subzistență calculate prin metoda normativă în cadrul Institutului de Cercetare a Calității Vieții, au fost (Mihăilescu 2010):

a) Familia monoparentală cu unul, doi și mai mulți copii.

Din studiile efectuate de Institutul de Cercetare a Calității Vieții, confirmate și de datele mai recente furnizate de Eurostat, asupra modului în care trăiește populația, poziția cea mai delicată o dețin familiile care au copii în întreținere și mai ales cele cu mai mult de doi copii, iar în cazul familiilor monoparentale, și cele cu doi copii. Fiecare copil în plus, aflat în grija familiei, prin nevoile proprii poate agrava situația generală a familiei. La venitul general al familiei, copiii contribuie

cu o sumă mică: alocația pentru copii. Înțelegem de ce aceste familii se descurcă din ce în ce mai greu, mai ales dacă se adaugă și al doilea sau al treilea ș.a.m.d. copil. Dacă familiile sărace cu copii ar avea venituri mai mari le-ar utiliza cu precădere pentru **cumpărarea de alimente strict necesare și de alimente dorite de copii**, atât în mediul urban, cât și în rural (Baza de date Diagnoza Calității Vieții 1990–2010).

Sistemul de mărire a alocațiilor de copii la anumite intervale de timp, respectiv necorelarea acestora cu indicele lunar de prețuri, duce, în diverse intervale de timp, la diminuarea aportului în veniturile familiale și la deprecierea puterii de cumpărare. Un aspect deloc de neglijat este cel al gradului în care alocația primită de familie pentru un copil acoperă cheltuielile impuse de procurarea bunurilor și serviciilor necesare acestuia. Dacă se ia în considerare alocația de bază, aceasta reprezenta în octombrie 1999, circa 5,8% din minimumul de trai decent al unui școlar, în 2000, 9% din minimumul decent al unui școlar; în decurs de 10 ani, valoarea reală a alocației a crescut doar cu 4%.

Această contribuție nesemnificativă, care nu se sesizează în viața copiilor din familiile în care părinții au venituri ridicate, are un rol derizoriu, nesemnificativ, în familiile numeroase și în foarte multe din cele monoparentale. În asemenea familii, alocația aproape că nu-și face simțit deloc rolul și nu-și atinge, decât în mică măsură, scopul pentru care a fost instituită. Situația este deosebit de gravă în familiile în care alocația de stat pentru copii reprezintă singura formă de venit și deci singura sursă de susținere a tuturor persoanelor componente.

b) Familii formate din doi adulți cu diferite situații de venit.

Situația este critică când analizăm un cuplu cu **un salariu minim și două alocații de copii** din mediul urban. Acest venit a acoperit minimumul de subzistență doar în anii 1989 și 1990, după care puterea reală de cumpărare a venitului acestui tip de familie nu a mai făcut față cheltuielilor necesare vieții.

Familia de doi adulți cu doi copii în întreținere din urban, cu un venit format din **două salarii minime și două alocații de copii**, de-a lungul perioadei analizate 1989–2018, se află încă într-o situație economică extrem de grea. În ultimii ani, veniturile acestei familii au scăzut chiar și sub limita minimumului de subzistență, începând cu anul 1992 (68,7%), continuând să scadă dramatic în 2002 (38,9%), iar în ceea ce privește minimumul decent, el a fost în dificultate de a fi acoperit cu acest venit încă din 1990 (81,6%), ajungând la 20%, o cincime, în 2000, continuând să se mențină la valori extrem de mici până la sfârșit. În anii terminali 2011–2018 venitul descris nu acoperea nici jumătate din minimumul decent de viață al anului de referință, 1989.

În cazul familiei de pensionari, dacă aceasta deținea doar o **pensie medie netă de asigurări sociale de stat**, supraviețuia, iar pentru familia de agricultori, situația a fost și mai dramatică pe tot parcursul perioadei.

Este important de distins între diferite tipuri de sărăcie și alte fenomene corelate, de identificat cine sunt cei expuși diferitelor tipuri de sărăcie și altor

forme de dezavantaj socioeconomic și felul în care autoritățile cuantifică și monitorizează sărăcia și aceste fenomene sociale corelate. Persoanele care sunt sărace sunt și deprivat material și excluse social, mai ales persoanele care trăiesc în sărăcie de mai mult timp (sau dintotdeauna). De cele mai multe ori, politicile publice nu disting tipurile de sărăcie în funcție de durată sau de adâncimea sărăciei.

REFERINȚE

- Barbu, Gheorghe. 1992. Nivelul minim de trai – concept și instrument operațional în realitatea românească. *Calitatea Vieții* 3–4, 250–262.
- Diagnoza calității vieții. 1990–2010. Baza de date. București: ICCV.
- Brémond, Janine și Alain Geledan. 1995. *Dicționar economic și social*. București, Editura Expert, 274–276.
- Briciu, Cosmin. 2014. Poverty in Romania: Dimensions of poverty and landmarks of poverty research. *Jurnalul practicilor pozitive comunitare* 14 (3).
- de Castro Francisco, Matteo Salto și Hugo Steiner. 2013. The gap between public and private wages: new evidence for the EU. *Economic Papers* 508. European Commission.
- Cojocaru, Alexandru și Mikhail Matytsin. 2018. *Practica globală Sărăcie și echitate*. World Bank.
- Deleecq, Herman și Karel van den Bosch. 1992. Poverty and the Adequacy of Social Security in Europe: a Comparative Analysis. *Journal of European Social Policy* 2, no. 2.
- Domnișoru, Ciprian. 2014. *The largest drop in income inequality in the European Union during the Great Recession: Romania's puzzling case*. Geneva: International Labour Organisation
- Goedhart, Theo, Victor Halberstadt, Arie Kapteyn, and Bernard Van Praag. 1977. The poverty line: concept and measurement. *Journal of human resources* 12, no. 4, 503–520.
- Goldberg, Carey. 1995. Choosing the Joys of a Simplified Life. *New York Times* 21.
- Guvernul României. 2015. *Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei pentru perioada 2015–2020*. București: Ministerul Muncii.
- Mărginean, Ioan. 2020. Cercetările de diagnoză a calității vieții în cadrul Institutului de Cercetare a Calității Vieții. *Calitatea Vieții* 31, nr. 2, 136–156.
- Mihăilescu, Adina. 2001. Metodologia de calcul a minimumului de trai decent și de subzistență. *Calitatea Vieții* 12, nr. 1–4, 47–70.
- Mihăilescu, Adina. 2002. Metodologia de calcul al minimumului de trai decent și de subzistență pentru o familie de agricultori. *Calitatea Vieții* 12, nr. 1–4, 113–129.
- Mihăilescu, Adina. 2004. *Minimul de trai și costurile sociale concepte operaționale în aprecierea calității vieții*. Iași: Polirom.
- Mihăilescu, Adina. 2006. Evoluții în sfera minimumului de trai al populației din România (calculat după metoda normativă) în perioada 1990–2005. *Calitatea Vieții* 17, nr. 1–2, 117–131.
- Mihăilescu, Adina. 2010. Dinamica principalelor categorii de venituri și consumul populației, în ultimii 20 de ani. *Inovația Socială*, nr. 3–4.
- Mihăilescu, Adina. 2010. Puterea de cumpărare a diferitelor categorii de venituri – salariul mediu net, salariul minim, alocațiile pentru primul și al doilea copil, pensia medie de asigurări sociale de stat și pensia medie de stat din agricultură – în perioada 1990–2008. *Inovația Socială*, nr. 1–2.
- Mihăilescu, Adina. 2014. *Minimul de trai instrument în politicile sociale*. București: Editura Academiei Române.
- Mihăilescu, Adina, Mariana Stanciu, Livia Ștefănescu și Cristina Humă. 2021. *Raport Social. Standardul decent de viață pentru familiile cu copii de vârstă școlară*. București: ICCV.
- Precupețu, Iuliana, Ana Maria Preoteasa și Ionela Vlase. 2015. Beyond Poverty in Romania: An Analysis of Household-Level Factors of Poverty and Precarious Prosperity. *Slovak Sociological Review* 47, no. 3, 253–271.

- Preotesi Mihnea, Cristina Tomescu și Sorin Căce. 2017. Approaches regarding a construction of a methodology for poverty / in work poverty research in Romania. *Jurnalul practicilor pozitive comunitare* 17, no. 4.
- Stanciu, Mariana. 2004. Considerații asupra cercetărilor privind sărăcia extremă. *Calitatea Vieții* 3–4.
- Stănescu, Iulian și Mihai Dumitru. 2017. Poverty and social exclusion in Romania: A consensual approach to material deprivation. *Calitatea vieții* 28, no. 1.
- Szelenyi, Ivan și Katarzyna Wilk. 2013. Poverty and popular mobilization in postcommunist capitalist regimes. In *Postcommunism from within: Social justice, mobilization, and hegemony* de Jan Kubik and Amy Linch (eds.). New York: New York University Press.
- The Harwood Group. 1995. *Yearning for a Balance: Views of Americans on Consumption, Materialism and the Environment*. Takoma Park: Merck Family Fund.
- Teșliuc, Cornelia, Lucian Pop și Emil Teșliuc. 2001. *Sărăcia și sistemul de protecție socială*. Iași: Polirom.
- Van Praag, Bernard. 1968. *Individual Welfare Functions and Consumer Behavior*. Amsterdam: North Holland Publishing Co.
- Zamfir, Cătălin (coord.). 1995. *Dimensiuni ale sărăciei*. București: Expert.

The entire world, including the countries of the European Union, has been facing economic and financial difficulties for several years, which has somewhat affected the countries where people's lives are compared with the concept under our debate, that of welfare. The scientific approach of this study is to compare the most important and used types of salary income in the purchase of various food, non-food and service products on the market. The paper highlights the importance of the consumption model for the realistic measure of the phenomenon of poverty in a country or in a certain period of time, and of course, the measures/policies that can be taken/applied to reduce poverty, support vulnerable groups, and estimate the required costs, the satisfaction of urgent needs.

Keywords: *poverty; methods of measuring poverty; poverty threshold; incomes; consumption.*

Primit: 22.02.2021

Acceptat: 14.06.2021